

Sylwester Szafarz

Obrady w rytmie brazylijskiej samby

Pod ogólnym hasłem: „rozwój gospodarczy na rzecz innowacyjnej przyszłości”, w dniach 13 - 14 listopada 2019 r. obradowała (w Brasilii) XI doroczna Konferencja BRICS z udziałem najwyższych przywódców pięciu krajów członkowskich tej Organizacji (Jair Bolsonaro, Władimir Putin, Narendra Modi, Xi Jinping, Cyril Ramaphosa) oraz setek wysokiej rangi urzędników, przedsiębiorców, analityków i dziennikarzy. W samym tylko BRICS Business Forum, poprzedzającym właściwe obrady Konferencji głównej, uczestniczyło ponad 600 business menów. Miarą współczesnego potencjału BRICS są następujące dane: 42% ludności świata, 27% obszaru Ziemi, 23% Światowego Produktu Brutto (ŚPB) i 17% wartości obrotów handlu światowego. Konferencja obradowała w pałacu Itamaraty (siedziba MSZ). Już po raz trzeci Konferencja na „szczycie” BRICS ma miejsce w gościnnej Brazylii (poprzednie: II Konferencja - też w Brasilii, VI - w mieście Fortaleza).

Obecna - XI inauguruje drugie „złote dziesięciolecie” rozwoju tej Organizacji. Jak zwykle, Konferencję poprzedziły pieczołowite przygotowania wstępne. Obrady odbywały się na sesjach plenarnych oraz na Forum przedsiębiorców, które zaszczylicili również szefowie delegacji. Wszyscy mieli znakomitą okazję do owocnych licznych dwustronnych spotkań i rozmów kularowych. Znamienne, że - na krótko przed XI Konferencją - sąd brazylijski zwolnił z więzienia byłego lewicowego Prezydenta Luiza Inacio Lula da Silvę (kadencje w latach: 01.01.2003 r. - 01.01.2011 r.) skazanego za rzekomą korupcję [2]. Jego zwolnienie z więzienia było ewidentnym gestem dobrej woli, szczególnie, wobec Prezydentów Chin, Rosji i in.

Trudności

Działalność BRICS w 2019 r. i obrady samej XI Konferencji przebiegały w wyraźnie pogarszającej się sytuacji międzynarodowej (polityczno-strategicznej oraz społeczno-gospodarczej) i w wielu poszczególnych krajach. Krótko - o każdym z tych aspektów i o innych trudnościach, na jakie napotyka BRICS na swej drodze.

1. Geopolityka: po upadku systemu jednobiegunowego (USA), utrzymuje się nadal bardzo niebezpieczna próżnia polityczno-ideologiczna w świecie, którą BRICS zamierza wypełnić wielobiegunowością (tzw. multilateralizmem) i nowym sprawiedliwym ładem międzynarodowym. Jednak USA coraz usilniej dążą do odzyskania monopolistycznej pozycji przywódczej oraz swojego dyktatu w świecie. Obecnie nie jest to już możliwe. Niezależnie od pokojowego i koncyliacyjnego podejścia BRICS, systematycznie podnosi się poziom konfrontacji w świecie wskutek „amerykańskich 3a” (arogancja, anarchizacja i agresywność).

Sytuację komplikuje kryzys ideologiczny w świecie w wyniku krachu neoliberalizmu i neokapitalizmu w USA i w innych krajach, które wstąpiły na tę drogę. Okazuje się ewidentnie, iż jest to droga prowadząca donikąd, a innej drogi USA nie wskazały sobie i swojej klienteli. Powstał więc też bardzo niebezpieczny pat ideologiczny bez drogowskazu i bez wskazania, w którą stronę skompromitowani neoliberalowie powinni zmierzać. Jedynie Chiny, ze swoją ideologią humanistycznego socjalizmu („socjalizm o specyfice chińskiej w nowej erze”), dobrze już sprawdzoną w praktyce wielkiego narodu i mocarstwa, dają ludzkości nadzieję na poprawę

sytuacji i na wyjście z obecnej próżni i zapaści polityczno-ideologicznej w świecie. Niezbędna będzie zapewne globalizacja i uniwersalizacja owego socjalizmu. BRICS może odegrać kluczową rolę w tej mierze.

2. Geostrategia: nasilająca się konfrontacja polityczno-ideologiczna powoduje zauważalny i niebezpieczny wzrost niepokoju społecznych, napięcia międzynarodowego i wyścigu zbrojeń jakościowych w skali globalnej, w poszczególnych regionach i krajach oraz hysterii i psychozy wojennej. Np. Ameryka Łacińska - Wenezuela, Boliwia, Kolumbia, Chile i in. Europa Zachodnia i Wschodnia - W. Brytania, Francja, Hiszpania, Czechy, Ukraina, Gruzja i in. Afryka Północna - (np. Libia i Tunezja). Bliski i Środkowy Wschód - Palestyna/Izrael, Syria, Liban, Jemen, Iran, Pakistan, Afganistan. Daleki Wschód - Korea, Tajwan, Hongkong itp. itd. Ponadto, w wielu krajach, od Chile do Hongkongu i vice versa, trwają zamieszki i protesty niezadowolonej ludności. Świat ogarnia fala buntu i wrzenia rewolucyjnego. Nasila się terroryzm, protekcjonizm oraz wojny hybrydowe i ekonomiczne (np. między ChRL i USA), przy czym te ostatnie zmierzają wyraźnie ku pomyślnemu uregulowaniu. Oby!?

Postępuje też wyścig zbrojeń oraz militaryzacja życia międzynarodowego i krajowego, także Polski. Świat przeznacza poważne środki na coraz bardziej nowoczesne i kosztowne zbrojenia, także w kosmosie (łącznie już ponad 2 bln USD), co prowadzi do sytuacji, w której wojna może wybuchnąć samoczynnie, niespodziewanie i przez przypadek. W okresie pojałtańskim USA prowadziły liczne wojny regionalne na świecie, ale... żadnej z nich nie wygrały! Korea, Wietnam, Indochiny, Afganistan, Iran, Irak, Syria, Izrael (per procura) - Palestyna i Egipt, Libia - wszyscy znamy te przykłady...; rzecz w tym jednak, iż, również tym razem, USA nie będą w stanie wygrać wojny, którą (ewentualnie) sprowokują! Taka jest magia nowego układu sił w świecie. Racjonalną alternatywą wobec tego jest polityka BRICS, której sedno stanowi trwały pokój, solidne bezpieczeństwo i wzajemnie korzystna współpraca („win-win co-operation”) między wszystkimi krajami i narodami.

3. Gospodarka: ludzkość zmierza coraz wyraźniej ku nowemu kryzysowi gospodarczo-finansowemu. Zewsząd napływają alarmistyczne głosy ostrzegawcze przed kolejnym globalnym załamaniem gospodarczo-finansowym. Wnioski z poprzedniego kryzysu (2007 r. - 2019 r.) nie zostały wyciągnięte. O ironio: „wraca nowe”, z tym jednak, że kolejny spodziewany kryzys będzie znacznie groźniejszy od poprzedniego (a to z powodu tzw. nakładki negatywnych skutków poprzedniego na niszczycielskie konsekwencje przyszłego kryzysu). Stopa wzrostu gospodarczego w świecie (ŚPB) oscyluje obecnie wokół marnych 3,5%, co nie wystarczy ani w połowie na rozwiązywanie nawet najbardziej palących problemów cywilizacyjnych [3]. Pogorszyły się główne wskaźniki makro „rozwoju” (de facto - zacofania) społeczno-gospodarczego świata. Zwiększyła się przepaść między biegunem bogactwa (130.000 USD per capita - Qatar, Luksemburg i in.) a biegunem nędzy (ok. 600 USD per capita w Afryce Środkowej). Gwałtownemu pogorszeniu ulega środowisko naturalne. Około 90% ludzkości oddycha zatrutym (skażonym) powietrzem, pije zanieczyszczoną wodę i konsumuje niezdrową żywność.

4. Społeczeństwo: w wyniku zanieczyszczenia środowiska umarło już 4,2 mln ludzi. Pozostałe dane też mówią same za siebie. Liczba głodujących (1,5 USD na codzienne utrzymanie) - 820 mln; liczba bezrobotnych - 173,6 mln; liczba analfabetów - 86% (spośród prawie 7,8 mld ludzi). Faktem jest, iż średnia prognozowana długość życia Ziemiaków (przy urodzeniu) wzrosła do 72 lat (74,2 lat dla kobiet i 69,8 dla mężczyzn). Wskaźniki te są, głównie, wynikiem długowieczności Chińczyków, Japończyków i in. 18% ludzkości - to psychicznie chorzy (głównie na demencję i na schizofrenię.). Z powodu AIDS/HIV cierpi (nadal) 1 mln osób, malarii -

500.000 chorych; Z ogólnej liczby 57 mln zmarłych aż 71% odeszło z tego świata wskutek tzw. chorób społecznych (rak, choroby serca i układu krążenia oraz cukrzyca). Po koniec 2019 r., Światowa Organizacja Zdrowia zarejestrowała 3.292 przypadki chorych na ebolę, spośród których 2.192 zakończyły się śmiercią.

I wreszcie, jakościowo nowym (aczkolwiek bardzo starym) zjawiskiem społecznym o bezprecedensowej skali w naszej cywilizacji jest terroryzm (8.548 aktów terroru, 18.753 ofiary śmiertelne i 19.461 rannych, tylko w roku 2017) oraz problem uchodźców. Ich liczba wynosi obecnie 70,8 mln osób. Jednocześnie 37.000 ludzi (tzw. displaced people) musi codziennie opuszczać swe domostwa uciekając przed wojną i przed prześladowaniami. Taka jest skala problemu, który został wywołany (i pozostawiony bez rozwiązania) przez neoliberalizm. Problem ten będzie narastał, doprowadzając do masowej inwazji biednego Południa na bogatą Północ, a nawet do wojen religijnych, których symptomy już się pojawiają. Powyższe - to tylko wybrane spośród bardzo licznych niedomagań i zjawisk patologicznych, z którymi trzeba się uporać. Na szczęście, BRICS dysponuje skutecznymi receptami, środkami i lekarstwami, które mogą usprawnić uregulowanie ww. spraw i umocnienie godności człowieczeństwa oraz zapewnienie przetrwania (survival) życia na Ziemi. Kierownictwo chińskie apeluje zdecydowanie o ożywienie wymiany społecznej (people-to-people exchanges).

5. Jair Bolsonaro: w wyniku ostatnich wyborów w Brazylii do władzy doszedł Jair Bolsonaro - Prezydent prawicowy i proamerykański. Od 01.01.2019 r. pełnił on też funkcję rotacyjnego (pro tempore) Przewodniczącego BRICS. Zastanawiano się, jaki ten fakt będzie miał wpływ na rozwój owej Organizacji. Było niemało pesymistycznych głosów, ale, koniec końców, wszystko ułożyło się w miarę pomyślnie. Nastąpiła pozytywna przemiana w myśleniu i w poczynaniach pana Prezydenta. Widoczne jest to zwłaszcza w odniesieniu do Chin. Jeszcze w trakcie kampanii wyborczej J. Bolsonaro wypowiadał się raczej negatywnie o tym mocarstwie. Mawiał, np., tak: „Chiny nie kupują od Brazylii, lecz kupują Brazylię”. Wkrótce po swoim wyborze, J. Bolsonaro złożył wizytę w Białym Domu w Waszyngtonie (18.-20. 03. 2019 r.), gdzie namawiano go, aby wpływał hamująco na ekspansję Chin w Ameryce Południowej i na Karaibach. Ale przywódca brazylijski nie podporządkował się tym namowom. Stara się on utrzymywać delikatną równowagę w stosunkach Brazylii z ChRL i z USA. W tym samym roku złożył on wizytę oficjalną w Chinach (24-26.10.2019 r.) [4]. W jej wyniku tonacja i treści jego wypowiedzi o ChRL uległy radykalnej zmianie. Mówił, np., tak: „Chiny są przyszłością Brazylii...”. Jeszcze w roku 2018 nastąpił znaczny wzrost obrotów handlowych Brazylii z resztą państw członkowskich BRICS - do 113.6 mld USD. Np. Chiny importują mięso i wyroby mięsne z 45 brazylijskich zakładów mięsnych.

Priorytety programowe

W ramach BRICS kładzie się coraz większy nacisk nie tylko na rozwijanie współpracy między państwami członkowskimi tej Organizacji, ale również z innymi partnerami z poza niej. Realizowana jest koncepcja BRICS Plus, popierana zdecydowanie przez Chiny [5]. Co więcej, wzrasta zainteresowanie różnych państw przystąpieniem do BRICS. Szczególną aktywnością w tej mierze wykazuje się Turcja, a jej Prezydent (Recep Tayyip Erdogan) lansuje już nowy skrót - BRICST. Obok Turcji, gotowość do przystąpienia wyrażają również: Afganistan, Argentyna, Indonezja i Meksyk. Ta grupa jest określana mianem „potencjalnych państw członkowskich” („potential member states”). Obok niej istnieje grupa „państw zainteresowanych”, a mianowicie: Bangladesz, Egipt, Iran, Nigeria, Pakistan, Sudan, Syria i... Grecja. To wymowne świadectwo

wysokiej oceny efektywności i przydatności BRICS we współczesnym świecie. Można wszakże przypuszczać, iż, póki co, nie nastąpi zwiększenie grona państw członkowskich BRICS. Rozszerzenie trzeba odpowiednio przygotować. J. Bolsonaro zamierzał zaprosić na XI Konferencję pozostałe państwa AŁiK, ale odstąpiono od tego pomysłu ze względu na Wenezuelę i jej samozwańczego prezydenta (Juan Guaido). Realizowana jest, natomiast, efektywna polityka „współpracy zewnętrznej” BRICS („BRICS outreach policy”) z wszelkimi państwami nie członkowskimi, które tylko tego zapagną. To poważna szansa również dla Polski. Konferencja upłynęła pod znakiem konkretów i pragmatyki; na zasadzie: mniej mówić, a więcej robić.

W poprzednich opracowaniach na tematy BRICS oraz w książce pt.: „Ewolucja BRICS” [6] przeanalizowałem prawie wszystkie aspekty programowe i praktyczne działalności tej Organizacji w ciągu jej pierwszego „Złotego Dziesięciolecia”. Zainteresowanych odsyłam więc do tych materiałów. Faktem jest, że BRICS zajmuje się rzeczywiście nieomalże wszystkimi kluczowymi zagadnieniami i dziedzinami współpracy interesującymi mocarstwa członkowskie i partnerów zewnętrznych z całego świata. Buduje sprawiedliwy i lepszy Nowy Świat. To współczesny rodzaj zdrowej globalizacji i uniwersalizmu, wolnego od naleciałości z przeszłości. Nie oznacza to wszakże taniego „wszystkoizmu”, bowiem jeśli ktoś zajmuje się wszystkim, to, de facto, nie zajmuje się dobrze niczym. Strona brazylijska wykorzystała z pożytkiem dla wszystkich roczny okres swej kadencji i kierowania BRICS-em.

Bogata lista tych dokonań zawarta jest w załącznikach do Deklaracji z Brasillii. Są to dziesiątki imprez i przedsięwzięć zainicjowanych i zrealizowanych przez Brazylijczyków. O najważniejszych spośród nich wspominał też Prezydent J. Bolsonaro w swoich przemówieniach na Konferencji i na Forum przedsiębiorców. Są to mianowicie następujące dziedziny: polityka innowacji, zwalczanie przestępczości międzynarodowej, ochrona zdrowia, rozwój handlu i inwestycji (szczególnie w infrastrukturze; na te cele przeznaczono już 12 mld USD) oraz rozszerzanie sektora państwowo-prywatnego w gospodarkach. W coraz większej skali BRICS dostosowuje swą działalność i współpracę do wymagań i do możliwości wynikających z obecnej IV rewolucji przemysłowej i ze zdobyczy postępu naukowo-technicznego.

W roku 2019 szczególne znaczenie miały poczynania Brazylii i całego BRICS-u w następujących dziedzinach: wymiana w sferze usług (opracowano plan działania w tej mierze), zarys ułatwień w ramach BRICS w sferze inwestycji, program współpracy w zakresie e-handlu, plan działania w sferze współpracy w zakresie innowacji, plan działania na rzecz pogłębienia współpracy przemysłowej, utworzenie regionalnego oddziału NDB (New Development Bank) w Afryce oraz modelowej (wzorcowej) sieci e-portów, doskonalenie współdziałania w sferze inwestycji i produkcji żywności. Nastąpiła wyraźna poprawa komplementarnej współpracy w ramach BRICS oraz umocniła się rola Chin jako stabilizatora sytuacji międzynarodowej i głównego partnera pozostałej czwórki mocarstw członkowskich tej Organizacji. Sprawy uzgadniane są na zasadach konsensusu i konsultacji, z poszanowaniem wymagań równości państw członkowskich. Stanowi to zaprzeczenie twierdzeń przeciwników BRICS-u, którzy, np., lansują opinię, że Organizacja ta „uderzyła już głową w mur” i dalej posuwać się nie zdoła [7].

Przemówienia przywódców

Były to wypowiedzi nadspodziewanie krótkie, pragmatyczne i konkretne. Zgłoszono wiele ciekawych ocen i propozycji na przyszłość. Akcentowano, np., potrzebę umacniania

wielobiegunowości (multilateralizmu), efektywnego zwalczania protekcyjizmu oraz utworzenie wspólnego systemu płatności („shared payment system”) celem uniezależnienia się od dolara amerykańskiego. A oto najważniejsze myśli i propozycje zawarte w tych przemówieniach: Jair Bolsonaro. Wyeksponował potrzebę lepszego i szerszego stosowania rozwiązań innowacyjnych w gospodarkach państw członkowskich BRICS i w ich współpracy wzajemnej. Istnieje konieczność określenia pragmatycznej długofalowej perspektywy w handlu międzynarodowym - z założeniem dynamizowania („boosting”) tegoż handlu i inwestycji. Niezbędne jest efektywniejsze zwalczanie terroryzmu i korupcji. BRICS powinien też stymulować postęp w ochronie zdrowia, promować... karmienie noworodków piersią, badania w zakresie profilaktyki i leczenia gruźlicy oraz ułatwiać dostęp obywateli do służby zdrowia. Potrzebne są także wspólne badania naukowe w energetyce, w branży kosmicznej (satelity) oraz poprawienie współpracy w zakresie służby celnej.

Władimir Putin. Rosja obejmie przewodnictwo w BRICS poczynając od 01.01.2020 r. W. Putin zaprezentował bardzo bogaty program imprez i przedsięwzięć z tym związanych (w ilości 150 - w różnych miastach rosyjskich). Wezwał sojuszników z BRICS do odgrywania coraz aktywniejszej roli w ONZ, zwłaszcza, że w przyszłym roku przypada 75. rocznica utworzenia tej Organizacji (i zakończenia II wojny światowej). W. Putin zaprosił partnerów do wzięcia udziału w uroczystościach, jakie odbędą się w Rosji z tej okazji oraz na XII Konferencję BRICS w Sankt Petersburgu (w lipcu 2020 r.). Konieczne jest zwiększenie efektywności współdziałania w ramach BRICS, szczególnie na rzecz wspólnego bezpieczeństwa (m.in. zwalczania terroryzmu i jego finansowania), przedsięwzięć w branży energetycznej, nuklearnej, informatycznej i komputerowej oraz usprawnienia funkcjonowania ONZ. BRICS powinien uchwalić specjalną odezwę z okazji ww. rocznic oraz głosować solidarnie na forum tej Organizacji.

W. Putin uznał też za konieczne poprawienie współdziałania mocarstw członkowskich BRICS w sprawach międzynarodowych i zwalczania neofaszyzmu. Należy powołać do życia specjalny fundusz BRICS, z jego obligacjami, na rzecz finansowania i podejmowania nowych inicjatyw, np., w kwestii podatków, ceł, agencji antymonopolowych itp. oraz wprowadzenia programu czystych rzek („clean rivers program”). Prezydent Rosji skrytykował też ostro politykę zagraniczną USA, która wywiera „niszczycielski wpływ na światowe bezpieczeństwo strategiczne”. Z powyższego wynika, że Prezydencja rosyjska starać się będzie o bezprecedensowe zdynamizowanie i usprawnienie działalności BRICS w wielu priorytetowych dziedzinach.

Narendra Modi. Premier Indii przyznał, iż uczestniczy już po raz szósty w Konferencjach BRICS. Wezwał do wprowadzania ułatwień w przedsiębiorczości, do promowania stabilizacji politycznej, do rozwijania innowacji w skali globalnej, do uproszczenia systemu ceł i podatków oraz do określenia głównych celów (sektorów) gospodarczych na okres 10 lat. Innowacje powinny stać się główną siłą motoryczną wzajemnej wymiany handlowej (stanowiącej już 15% obrotów handlu światowego) i inwestycji. Równocześnie członkowie BRICS powinni lepiej współpracować w zakresie ochrony zdrowia, czystości wód i zrównoważonego gospodarowania ściekami. N. Modi zaproponował zorganizowanie w Indiach I Konferencji na szczęblu ministerialnym w sprawie gospodarki wodnej.

Niezbędne jest także udoskonalenie współpracy BRICS w kwestiach bezpieczeństwa, szczególnie w walce przeciwko terroryzmowi i międzynarodowej przestępczości zorganizowanej. Premier poinformował, w tym kontekście, iż - w ciągu minionych 10 lat - terroryści zabili 2,5 mln ludzi i spowodowali straty rzędu 1 bln USD w gospodarce światowej oraz zmniejszenie PKB krajów rozwijających się o 1,5%. Istnieje potrzeba zreformowania

wielobiegunowości (multilateralizmu) oraz realizowania wspólnej strategii BRICS w odniesieniu do umacniania roli ONZ, WTO, Banku Światowego i innych organizacji międzynarodowych. Należy też organizować w BRICS młodzieżowe konferencje „na szczycie”, zawody w tradycyjnych sportach narodowych oraz wprowadzić wzajemne uznawanie wiz państw członkowskich BRICS.

Xi Jinping. Motto przemówienia Prezydenta Chin brzmiało: „zmierzajmy razem ku otwarciu nowego rozdziału w księdze współpracy BRICS”. Wezwał on ponownie do aktywizowania i doskonalenia tej współpracy, z wykorzystaniem nowych możliwości, jakie istnieją w tej mierze i z przewycięzaniem pojawiających się przeciwności. W szczególności, trzeba bardziej zdecydowanie zwalczać protekcjonizm i dyskryminację w stosunkach międzynarodowych oraz tzw. bullism (czyli prześladowanie, zastraszanie i znęcanie się nad mniejszymi i nad słabszymi). Rozwój Chin stwarza jednocześnie nowe możliwości dla innych państw i narodów, tym bardziej, że Chiny będą coraz szerzej otwierać swój rynek przed resztą świata. Wyjściem z obecnej trudnej sytuacji może być wielobiegunowość (multilateralizm), polepszenie systemu zarządzania gospodarką światową, zwalczanie protekcjonizmu i unilateralizmu (jednostronności), zmniejszanie braku zaufania w stosunkach międzynarodowych oraz pełniejsze wykorzystywanie możliwości, które zapewnia obecny etap rewolucji naukowo-technicznej.

Prezydent Xi Jinping przedstawił trzy propozycje natury makro: 1. utworzenie środowiska (otoczenia) bezpieczeństwa dla współpracy w warunkach pokoju, stabilności, sprawiedliwości, uczciwości oraz wzajemnie korzystnych stosunków międzynarodowych, z jednoczesnym zwalczaniem hegemonizmu i polityki z pozycji siły. W tym celu należy polepszyć strategiczną koordynację i wymianę informacji pomiędzy państwami członkowskimi BRICS. 2. Zapewnienie pomyślniejszych perspektyw rozwojowych poprzez otwartość, innowację i wydajniejszą współpracę, szczególnie w dziedzinie handlu, inwestycji, gospodarki cyfrowej i sieci połączeń (connectivity). 3. Rozwijanie wymiany społecznej (people-to-people cooperation), polepszenie systemu konsultacji w ramach BRICS, utworzenie BRICS Plus. 4. Budowanie nowego rodzaju (modelu) stosunków międzynarodowych w oparciu o przesłanki pokoju, o pięć zasad pokojowego współistnienia, o polepszanie współpracy BRICS z Afryką, o budowanie wspólnoty Azja/Pacyfik oraz o tworzenie przesłanek postępu i lepszej przyszłości (shared future) Chin z Ameryką Łacińską i z Karaibami.

Cyril Ramaphosa. Rozwijanie handlu i inwestycji ma priorytetowe znaczenie w polityce BRICS i jej poszczególnych mocarstw członkowskich. Z myślą o tym, w maju 2020 r., zostanie powołana do życia (pod patronatem Unii Afrykańskiej) Kontynentalna Strefa Wolnego Handlu (African Continental Free Trade Area). W jej skład wejdą 54 kraje o łącznej liczbie ludności wynoszącej 1,2 mld obywateli i o wspólnym PKB w wysokości ponad 3 bln USD. Pozwoli to lepiej korzystać z możliwości, jakie niesie IV rewolucja przemysłowa. W 2020 roku, RPA obejmie przewodnictwo w Unii Afrykańskiej [8]. Państwa afrykańskie są zainteresowane, w szczególności, umacnianiem małych i średnich przedsiębiorstw oraz rozwijaniem współpracy pomiędzy nimi. Prezydent RPA zaproponował także utworzenie w ramach BRICS Stowarzyszenia (Forum) Business Women oraz powołanie do życia (w Afryce) ośrodka badawczego BRICS ds. szczepionek. Jako eksporter surowców, RPA opowiada się zdecydowanie za komplementarnością w stosunkach gospodarczych oraz za zwiększaniem wymiany w zakresie towarów o wysokiej wartości dodanej. W tym celu wprowadza się w RPA ułatwienia w wymianie handlowej i w zwiększaniu konkurencyjności przedsiębiorstw, towarów i usług.

Deklaracja końcowa

Na zakończenie XI Konferencji, uchwalono Deklarację końcową (Brasilia Declaration) [9] stanowiącą podsumowanie dokonań w minionym roku, analizę sytuacji światowej, współpracy w łonie BRICS, działalności prezydencji brazylijskiej (116 imprez) oraz zestawienie założeń programowych i organizacyjnych na kolejny okres. Deklaracja (składająca się ze Wstępu i z 4 rozdziałów monotematycznych) zawiera 73 punkty merytoryczne, zaś Załączniki - 143 punkty. Pełny tekst Deklaracji i Załączników (w języku angielskim) publikujemy wraz z niniejszym opracowaniem. Natomiast dla uzupełnienia dorobku i obrazu XI Konferencji oraz syntetycznego ujęcia jej wyników i treści, przedstawiam poniżej selektywny zbiór najważniejszych ocen i postanowień zawartych w kolejnych rozdziałach w analizowanym dokumencie, który zapewnia precyzyjny pogląd ws. tego, czym jest BRICS i na czym polega jego działalność.

Rozdział I: Umacnianie i reformowanie systemu wielobiegunowego (multilateralizmu):

Konferencja opowiedziała się zdecydowanie za systemem wielobiegunowości w świecie (multilateralizmu) i za nowym wielobiegunowym łaodem globalnym. W tym kontekście użyto, co się rzadko zdarza w dokumentach BRICS, pojęcia wielobiegunowość (multipolar system). Wyrażono poparcie dla ochrony praw człowieka oraz dla budowania wspólnej przyszłości dla całego rodzaju ludzkiego. Należy zapewnić większą rolę i udział rynków wschodzących i krajów rozwijających się w decydowaniu o losach świata. W związku z tym niezbędna jest kompleksowa reforma ONZ i jej Rady Bezpieczeństwa. Chiny i Rosja ponowiły swe poparcie dla zapewnienia odpowiedniego miejsca i roli pozostałych członków BRICS (głównie Indii i Brazylii) w tych organach.

Konferencja opowiedziała się też za rzetelnym zrównoważonym rozwojem świata obejmującym proporcjonalnie kwestie ekonomiczne, społeczne i ekologiczne, za przestrzeganiem istniejących porozumień międzynarodowych dotyczących klimatu i środowiska naturalnego, jak, np.

Porozumienie Paryskie. Konieczne jest, aby kraje rozwinięte przeznaczały więcej środków na finansowanie przedsięwzięć globalnych w tych dziedzinach. Za szczególnie niebezpieczne zagrożenia uznano zatrucie górnych warstw atmosfery przez samoloty cywilne, pustoszenie ziem oraz rozwijanie broni bakteriologicznych i chemicznych. Wyrażono zaniepokojenie (concern) nasilaniem się wyścigu zbrojeń w kosmosie. Zgłoszono propozycję zawarcia konwencji międzynarodowej ws. prania brudnych pieniędzy, przestępczości i terroryzmu oraz źródeł ich finansowania, ze zwróceniem szczególnej uwagi na ewentualność użycia broni bakteriologicznej i chemicznej przez terrorystów.

Rozdział II: globalny wzrost gospodarczy: należy utworzyć sieć innowacyjną BRICS (iBRICS = innovation BRICS Network). Niepokojący jest spadek tempa wzrostu gospodarczego w świecie i pojawianie się ciągle nowych zagrożeń i ryzyk w tej mierze. Konferencja zaapelowała do Międzynarodowego Funduszu Walutowego o gruntowne zreformowanie globalnego systemu kwotowego i struktury handlu zagranicznego. Reformowanie powinno bazować na przestrzeganiu przepisów prawa, na transparentności, na otwartości i na kompleksowości oraz być wolne od dyskryminacji. Powinien to być nowy system handlu wielostronnego, którego ośrodek zostałby umieszczony w WTO (Światowej Organizacji Handlu), która, podobnie jak handel elektroniczny (e-commerce), też wymaga zreformowania. Zainteresowane strony powinny unikać posunięć jednostronnych i protekcyjnych. Zwrócono szczególną uwagę na pozytywne funkcjonowanie instytucji finansowych BRICS, a mianowicie: NDB (New Development Bank) i jego oddziały regionalne, fundusz rezerw i in., podkreślając znaczenie rozszerzenia składu NDB i polepszenia współpracy w sprawach walutowych. Konferencja

wyraziła też poparcie dla utworzenia Stowarzyszenia Biznesowego dla Kobiet (Women Business Alliance).

Rozdział III: Sytuacja w regionach: jest to szczególnie interesujący i ważny rozdział Deklaracji końcowej. Przedmiotem analizy są najważniejsze problemy polityczne i strategiczne oraz źródła napięć i ognisk zapalnych w świecie. Konferencja opowiedziała się zdecydowanie za pokojowym regulowaniem sporów i konfliktów międzynarodowych oraz za umocnieniem roli Rady Bezpieczeństwa ONZ w tej mierze. Na czołowym miejscu omówiono sytuację w Syrii, wyrażając poparcie dla jej suwerenności, niepodległości i integralności terytorialnej. Problemu syryjskiego nie uda się rozwiązać metodami militarnymi.

Wyeksponowano potrzebę zwiększenia efektywności walki z terroryzmem międzynarodowym, złagodzenia cierpień i krzywd, szczególnie, mniejszości narodowych i wyznawców poszczególnych religii oraz zaapelowano o udzielenie im pomocy humanitarnej i materialnej. W podobnym duchu Konferencja oceniła sytuację w Jemenie i w Afganistanie oraz potrzeby z tym związane (nacisk na rozwiązania pokojowe). W każdym razie, podsycanie napięcia i zaostrzanie sytuacji na Bliskim Wschodzie nie może stanowić pretekstu do zwlekania i odkładania w czasie uregulowania konfliktu palestyńsko-izraelskiego. Potrzebne są nowe wysiłki dyplomatyczne celem doprowadzenia do owego uregulowania. „Palestyńczycy i Izraelczycy powinni żyć obok siebie w pokoju i w bezpieczeństwie...” – stwierdza się w Deklaracji.

Zawiera ona solenne żądanie ws. poszukiwania pokojowych, dyplomatycznych i politycznych rozwiązań również w przypadku innych punktów zapalnych na świecie: całkowita denuklearyzacja Półwyspu Koreańskiego, zaprzestanie działań wojennych w Libii i in., podkreślając pozytywny przykład uregulowań pokojowych w Sudanie, do których można było doprowadzić dzięki pomocy Unii Afrykańskiej i Etiopii.

Rozdział IV: Współpraca w ramach BRICS: w tym rozdziale Deklaracji zawarta jest wysoka ocena przydatności, w zasadzie, wszystkich poczynąń podejmowanych w ramach BRICS (np. narady ministrów spraw zagranicznych i spraw wewnętrznych, zwalczanie terroryzmu i transgranicznej przestępczości zorganizowanej, polityka w stosunku do punktów zapalnych i in.). Główną siłą sprawczą i motoryczną współpracy w ramach BRICS jest nauka, technika i innowacja (tzw. STI = Science, Technology and Innovation). Osiągnięty też został znaczny postęp w zakresie systemów łączności i przekazu (Communication). W świetle dotychczasowych dokonań, nie ulega już wątpliwości, iż Nowa Rewolucja Przemysłowa stanowi cenną i kluczową sposobność rozwojową. Np. negocjowane jest Porozumienie ws. utworzenia przez BRICS konstelacji satelitów służących badaniu Ziemi z kosmosu (tzw. teledetekcja). Mocno wyeksponowano również wielkie znaczenie współpracy w zakresie energii. Priorytetem jest, oczywiście, energia czysta, zrównoważona i dostępna oraz zapewnienie dywersyfikacji źródeł energii. Wiele uwagi poświęcono też doskonaleniu współpracy w ramach BRICS w zakresie ochrony zdrowia, zwalczania korupcji, polityki celnej oraz poszukiwania nowych źródeł wzrostu (gospodarczego) i ochrony środowiska naturalnego człowieka. Szczególną uwagę należy, przy tym, zwrócić na poprawę jakości życia w miastach, na utrzymanie czystości rzek (poparcie dla propozycji rosyjskiej) oraz na nie zanieczyszczanie mórz i oceanów. Jeśli chodzi o rolnictwo i o produkcję żywności, priorytetem jest ograniczanie głodu i biedy. Przewiduje się także rozwijanie współpracy kulturalnej [10], wymiany społecznej, międzyparlamentarnej oraz współdziałania pracowników wymiaru sprawiedliwości.

Wyrażono podziękowanie Brazylii za zorganizowanie XI Konferencji oraz Rosji za zaproszenie na XII Konferencję w 2020 r.

Zakończenie

Zawarte w Załącznikach do Deklaracji konkretne przedsięwzięcia już zrealizowane, będące w toku realizacji i planowane na przyszłość stanowią dobitną ilustrację dotychczasowego bogatego i różnorodnego dorobku oraz zamierzeń programowo-organizacyjnych BRICS. Mówią one same za siebie. Analiza materiałów Konferencji prowadzi ewidentnie do wniosku, iż w Brasilii BRICS wkroczył zdecydowanie i z powodzeniem w II „Złote Dziesięciolecie” swego rozwoju. Jest to tym cenniejsze, iż przyszło mu działać w bezprecedensowo trudnych i skomplikowanych uwarunkowaniach globalnych, kontynentalnych i regionalnych, o czym wspominałem powyżej. XI Konferencja w Brasilii potwierdziła jednoznacznie, iż BRICS zmierza wytrwale i konsekwentnie, przede wszystkim, do realizacji swych strategicznych celów makro, wśród których czołowe miejsca zajmują: trwały pokój, solidne bezpieczeństwo, owocna współpraca, Nowy Świat, obrona życia, humanizacja społeczeństw, likwidacja patologii itp. Sumując, jak było do przewidzenia, XI Konferencja jest cennym i poważnym krokiem na drodze BRICS w nowej jakościowo sytuacji w świecie i w poszczególnych krajach, szczególnie w Chinach. Trzeba jednak sprostować dwóm przeciwstawnym elementom tej sytuacji: - nowe możliwości rozwoju wynikające z niebywałego postępu naukowo-technicznego w świecie (IV rewolucja przemysłowa); - potęgujące się trudności i przeszkody rozwojowe wynikające z wcześniejszych zaniedbań cywilizacyjnych spowodowanych, głównie, przez neoliberalizm i jego poprzedników. Przywódcy BRICS potwierdzili w Brasilii, iż optują za pierwszą z tych ewentualności i że są zdolni do tego, aby uporać się z przeszkodami.

Nie będzie to jednak zadanie proste i łatwe. Bowiem przeciwnicy BRICS-u i jego wizji Nowego Ładu Światowego od dawna już prorokują, że Organizacja ta nie udźwignie wielkiego ciężaru przeobrażenia i przemodelowania dotychczasowego globalnego systemu naszej cywilizacji ustanowionego przez kapitalizm i neokapitalizm oraz przez jego pokrewne i pochodne odgałęzienia, które nie zamierzają bynajmniej przegrywać nawet za cenę unicestwienia życia na Ziemi. Lansują swoją koncepcję New World Order (NWO), która jest prostym przedłużeniem ich dotychczasowych pomysłów, spośród których żaden nie zdał egzaminu i został zepchnięty na śmietnik historii (pazerny kapitalizm, morderczy faszyzm, surrealistyczny sowietyzm, egoistyczny neoliberalizm, skompromitowany neokapitalizm itp.). Strona przeciwna nie ma więc racjonalnego pomysłu na rozwój naszej cywilizacji, ale to co ma i ku czemu zmierza może doprowadzić do upadku tej cywilizacji, byle tylko promotorzy NWO zyskali na tym jak najwięcej. A BRICS ma taki pomysł i, jak znów okazało się w Brasilii, realizuje go coraz bardziej dynamicznie i konsekwentnie. Bez wątpienia, czeka nas niezwykle ostra walka na śmierć i życie rodzaju ludzkiego.

XI Konferencja winna być traktowana, przeto, jako znakomita uwertura do Konferencji XII w Sankt Petersburgu, w 2020 r. - roku brzemienным w doniosłe a niekiedy rozstrzygające wydarzenia. Nie chodzi tylko o rocznice, o których wspominało w Brasilii (szczególnie Prezydent Władimir Putin), ale o zwiększenie efektywności działania BRICS, o rozszerzenie jego kręgu członkowskiego (Prezydent Xi Jinping), o zachowanie pokoju, o rozwijanie równoprawnej współpracy oraz o usuwanie neoliberalnych punktów zapalnych i wrzodów na ciele ludzkości (zjawiska patologiczne, skuteczna denuklearyzacja, humanizacja życia, normalizacja stosunków międzynarodowych) i - w sumie - o powstrzymanie szaleńczego pędu pogrobowców neoliberalizmu ku zagładzie życia na Ziemi. Rzecz także w tym, aby jak najwięcej Ziemian zechciało zrozumieć i popierać zbawienne koncepcje i poczynania BRICS-u, które, póki co, stanowią jedyną racjonalną alternatywę umożliwiającą ludzkości wydobyć się z matni

rozwojowej zastawionej przez neoliberalizm, unilateralizm i militarizm.

Sylwester Szafarz

Oдноśniki

[1]. Jak wiadomo, od 21 kwietnia 1960 r. Brasilia, po Rio de Janeiro, jest stolicą Federacji Brazylijskiej (i Dystryktu Federalnego). Jest to piękne futurystyczne miasto (zaprojektowane przez Oscara Niemeyera, Lucio Costę i Joaquina Cardozo), położone prawie w centrum interioru brazylijskiego. Dystrykt liczy sobie 2,5 mln mieszkańców, w tym 1,5 mln katolików (w ogóle - Brazylia jest największym „katolickim” krajem na świecie. Bowiem na 211 mln ogółu mieszkańców tego kraju, aż 123 mln = 64,6% stanowią katolicy). PKB w Dystrykcie wynosi 99,5 mld realów - BRL (reais - po portugalsku), co stanowi 3,76% ogólnego brazylijskiego PKB. Przy czym, 1 USD = (obecnie) 4,2 BRL.

[2]. Następcami da Silvy byli: Dilma Vana Rousseff (01.01.2011 r. - 31.08.2016 r.), Michel Temer (31.08.2016 r. - 31.12.2018 r.) i obecny Prezydent, Jair Messias Bolsonaro (01.01.2019 r. - ...), aktualny Przewodniczący BRICS i gospodarz XI Konferencji.

[3]. W niektórych państwach członkowskich BRICS, stopa wzrostu gospodarczego też wygląda niezbyt zachęcająco: Brazylia - 1,1 %; Rosja - 2,3%; Indie - 7%; Chiny - 6,5%; Afryka Płd. - 0,7%.

[4]. Nota bene: w ciągu ostatnich 6 lat Prezydent Xi Jinping odwiedził 11 krajów Ameryki Łacińskiej i Karaibów. Wizyty te stanowią ważny element globalnej polityki Chin, tzw. Xiplomacy. Przyczynia się ona do zwiększania wartości obrotów ChRL z zagranicą, która, w danym przypadku (ChRL - AŁiK) wynosi aktualnie 307,5 mld USD.

[5]. Koncepcję BRICS Plus sformułował Prezydent Xi Jinping na X Konferencji w Johannesburgu, dnia 27.07.2018 r. apelując o rozwijanie współpracy między BRICS, BRICS Plus i Afryką. W Konferencji tej uczestniczyło (rzecz bez precedensu) 21 przywódców państw afrykańskich oraz wielu szefów regionalnych organizacji międzynarodowych. Prezydent Xi ocenił, iż wszystkie zainteresowane państwa napotykają na wiele wspólnych problemów wymagających uregulowania. Proponowane zasady współpracy: - wzajemnie korzystne partnerstwo i pogłębianie stosunków „Południe - Południe; - poszukiwanie wspólnymi siłami nowych sił motorycznych i możliwości rozwoju; - tworzenie razem bardziej sprzyjającego otoczenia i klimatu międzynarodowego dla współpracy, wielostronnego systemu handlu, otwartej gospodarki światowej i efektywnego zarządzania nią - w dążeniu do zwiększenia udziału krajów rozwijających się i rynków wschodzących w decydowaniu o sprawach globalnych; - tworzenie razem nowego typu (systemu) stosunków międzynarodowych na zasadach multilateralizmu oraz nowego ładu światowego bazującego na sprawiedliwości i na racjonalizmie, a także efektywne realizowanie oenzetowskiej Agendy 2030 ws. zrównoważonego rozwoju. Strona chińska uważa, iż współpraca na linii Północ-Południe pozostanie nadal głównym kanałem stosunków międzynarodowych, zaś współdziałanie Południe-Południe będzie jego uzupełnieniem. Znamienne, że propozycje chińskie w tych sprawach nie obejmują problematyki wojskowej i że mogą być one traktowane jako swoista nowa alternatywa wobec poronionej globalizacji neoliberalnej.

[6]. Szafarz S. Ewolucja BRICS. Wydawnictwo „Kto jest Kim”, Warszawa, 2019 r.

[7]. Por. komentarz Joe Harpera, strona internetowa Deutsche Welle, z dnia 13.11.2019 r.

[8]. Unia Afrykańska, utworzona na wzór UE, została powołana do życia 26.05.2001 r., z siedzibą w Addis Abebie. W jej skład wchodzi 55 państw afrykańskich (łącznie 1 mld obywateli i

29 mln km kw.). UA zastąpiła Organizację Jedności Afrykańskiej (OJA), która została rozwiązana 09.07.2002.

[9]. Źródło: strona internetowa, z dnia 14.11.2019 r., Brazilian Ministry of Foreign Affairs, 11th BRICS Summit, Brasilia Declaration.

[10]. Np. zapowiedziano zorganizowanie IV Festiwalu Filmowego BRICS.